

2008. Tanulmányút tervezet

A Soá tanulmányút 2007-ben indult és bevált kezdeményezés. Célja egymás közti kapcsolatfelvétel, történelmi ismeretbővítés, az üldöztetés egykorú helyszíneinek szakszerű bemutatása. Felkészítés további tanulmányutakra, egyben a résztvevő kollégák érdeklődésének, témabeli felkészültségének és tájékozottságának megismerése.

Kérjük, hogy a T. jelentkezők a Soá tanulmányútra a megadott szak- vagy szépirodalom alapján készüljenek. Témabeli, az adott térséghez, környékhez köthető ismereteikről és olvasmányaikról a sorolt (vagy útba eső) helyeken kisebb-nagyobb referátumokat várunk. A HDKE vezető történéskéhez, a referálókhoz és a túlélőkkel való találkozásokon kérdések is feltehetőek.

További, a hazai oktatás és nevelés javára szolgáló egyéni kezdeményezéseket örömmel fogadjuk. A tények, adatok feldolgozásában az új megközelítéseket és módszertani ötleteket az adott helyszínen, egy-egy téma bemutatása, feldolgozása kapcsán külön értékeljük.

A tanulmányút tervezett időpontja 2008. szeptember 12-14. (péntek-vasárnap).

1. nap: 8 órakor busz indul. Bp. Blaha Lujza tér – Pusztavám – Gönyű - Győr – (Radnóti szobor, majd Abda) – Mosonmagyaróvár - Csorna – Ilonamajor, Hidegség, Balf – Sopron szállás. Este zsidók utcája, közös vacsora stb.

2. nap: 9 órakor program indul. Sopron – Eisenstadt – Wiener Neustadt – Lichtenwörth (volt magyar női láger, emlékmű) – Felixdorf (volt magyar „tartózkodási” láger, magyar zsidó tömegsír) – Eisenerzi Alpok, 1945 tavaszi halálmenet útvonala – Präbichl emlékmű (1245 m.) - korábbi munkatáborok maradványai - a kényszermunkáról három részes, kétnyelvű dokumentumfilm bemutatója – szállás, közös vacsora.

3. nap: 9 órakor program indul. Tisztelgés a magyar zsidók eisenerzi temetőjében – Ebensee (német rakétagyártás földalatti, eredeti színhelye, magyar emlékmű) – St. Pölten (zsinagóga, „strasshofi” magyar zsidók sírja a temetőben) – Hegyeshalom (kései ebéd) - Bp. Blaha L. tér. 18-19 órára visszaérk.

Helyszínek:

Pusztavám: A jolsvai orvos-mérnök század SS-általi lemészárlásának (1944. okt. 16.) története, helyi kollaboráció problémája, emléktábla

Gönyű: A hegyeshalmi halálmenetek egyik állomása. A „halálhajó” áldozatainak sírja a községi temetőben

Győr: ötezer személyes helyreállított zsidó templom, megölt zsidó gyermekek emlékműve, régi győri országút Melocco Miklós Radnóti szobrával (gyalogos deportáció útvonala), a közelben Abda (Radnóti és munkaszolgálatos bajtársai kivégzésének színhelye, emlékmű)

Mosonmagyaróvár: az 1944. novemberi gyalogos deportáció emlékei. Mosoni zsidó temető helyreállítva, emléktábla, helyi zsidó élet

Csorna: főtéri Soá emlékmű az áldozatok neveivel

Sopron: középkori Zsidók utcája, két zsinagóga, Papréten ortodox templom, új Soá emlékmű (Kutas László alkotása), tömeges embermentés 1945. március végén, Almásy Tibor főhadnagy emléktáblája

Eisenstadt: középkori zsidó negyed, temető, háborús erődítés emlékei, herceg Esterházy Pál (1901-1989) embermentő tevékenysége

Hidegség: erődítési háborús kényszermunka, SS-tömeggyilkosság eredeti színhelye, emlékmű, a közelben hidegségi Ilona-major ua., eredeti pajták

Balf: háborús erődítési kényszermunka színhelyei, új nemzeti irodalmi-történelmi emlékhely, SS-vérengzés áldozatainak emlékműve, munkaszolgálatos irodalmárok (Szerb, Halász, Sárközi és mások) sorsa

Lichtenwörth: sáncásó budapesti zsidónők gyötrelmes fogságának színhelye, emlékmű

Felixdorf: „Ördögmalom”, beteg magyar zsidók fogságának eredeti színhelye, temetőben magyar tömegsír

Eisenerz, Präbichl: 1945. áprilisi gyalogmenetek, tömegmészárlás színhelye, helyi kollaboráció, eltagadás és beismerés kérdései, az új emlékkultúra kibontakozása

Ebensee: a rabszolgamunka a brutális valóságában, földalatti munkahelyek a rakétagyártáshoz, kiállítás és hegyi emléktemető a Magyar Auschwitz Alapítvány állította emlékművel

St. Pölten: zsidó történelmi kutatóhely a zsinagógában, a Bécs-Strasshofba deportált szegedi, debreceni és szolnoki zsidó családok sorsa és emléke a zsidó temetőben

Ajánlott irodalom:

Banny, Leopold: Krieg im Burgenland - Band 1. „Warten auf den Feuersturm” Eisensadt, 1983.

Karner, Stefan: Das Burgenland im Jahr 1945 Eisensadt, 1985.

A toll mártírjai Összeállította: *Mester Sándor.* Budapest, 1947.

Baranyai Lenke: Kultúrtörténeti böngésző a Rábaköz és Beled történetéhez Szerzői kiadás, Sopron 2000. 260-278. old.

Holocaust Magyarországon sorozat. Dokumentumok a zsidóság üldöztetésének történetéhez Iratok a Győr-Sopron megyei levéltárból I. és II. füzet Budapest, 1994.,; Iratok a Komárom - Esztergom megyei levéltárból Budapest, 1994.; Iratok a Vas megyei levéltárból Budapest, 1994. Magyar Auschwitz Alapítvány-Holocaust Dokumentációs Központ kiadása

Lónyai Sándor: A numerus clausustól Auschwitzig. A holocaust 3621 győri mártírjának, és az egykori Győr megye falvai 732 deportáltjának anyakönyvi adatsora LaborPress 2004. 25-52. old.

NS-Herrschaft in Österreich. Ein Handbuch Wien, 2001.

Purcsi Barna Gyula: A cigánykérdés „gyökeres és végleges megoldása” Csokonai Kiadó Debrecen, 2004. 118-133. old.

Szita Szabolcs: Halálerőd. A munkaszolgálat és a hadimunka történetéhez 1944-1945. Kossuth Könyvkiadó-ÁKV Budapest, 1989.

Szita Szabolcs: Utak a pokolból. Magyar deportáltak az anektált Ausztriában 1944-1945. Metalon, 1991.

Szita Szabolcs: Magyarok az SS ausztriai lágerbirodalmában MAZSÖK Budapest, 2000.

Teleki Éva: Nyilas uralom Magyarországon 1944. okt. 16./1945. április 4. Kossuth Könyvkiadó 1974.

Todesmarsch Eisenstrasse 1945. CLIO-Graz, 2005.

Dr. Hubert Feichtlbauer. Zwangsarbeit in Österreich Wien, 2005.

Zsuzsanna Ozsváth: Orpheus nyomában. Radnóti Miklós élete és kora Akadémiai Kiadó Budapest, 2004. 209-225. old.

Készítette

2008. június 24. Sz. Sz.